

vestiging van het „Gezag” was volkomen en, — zooals men dat in de geschiedenis pleegt te noemen, — „hecht.”

En met Tommy kwam de handelaar. Hij vond den Chinees: „A man, not so bad to deal with.” En even spoedig vond hij uit, dat de kroonkolonie Hongkong een oord was, „Not so bad to live in,” en hij deponeerde het stukje „Vaderland” heel zorgvuldig op een koel plekje van den „Peak”, waar, in den loop der jaren steeds meer en meer people van Derbyshire, Devonshire, Aberdeenshire en alle mogelijke andere soorten „shires” hun „homes as castles” kwamen bouwen. Toen zijn rijk gereed was keek de Brit eens rond in zijn nieuwe paradijs en vond dat het goed was.

En het bleek inderdaad goed. Hier past ook een woordje ter meerdere eer en glorie onzer technische eeuw. Want het paradijs bleek wel woest, maar niet ledig. Integendeel, de „Peak” der kroonkolonie rees — zooals zulks 'n rechtgeaarden Peak betaamt — nagenoeg loodrecht vanuit de zee op en bleek van een substantie, waarop spade en houweel het gloeiend aflegden. Maar hij had gerekend buiten de onervaarheid onzer wetenschappelijke eeuw. De Brit dirigeerde zijn troepen vanuit het bolwerk zijner „Public work departments” en de bergen, die hem niet aanstonden, vlogen zoo efficiënt mogelijk de lucht in. Hij gebruikte, wat hij gebruiken kon, gooide in zee, wat hem niet aanstond en zoo verrees, als een symbool van technische volmaaktheid uit het ruwe rotsgebergte van den „Peak” de blanke maquette eener stad, die, met haar elegante terrassen en feeërieke landelijke decoraties, welhaast past in het kader van de meest mystieke Oostersche fabel.

Het kon wel niet anders of in een dergelijk paradijs moest wel pais en vree heerschen. En zoo was het ook vele jaren. Elken morgen daalde du haut de sa grandeur de Brit, na zich verlustigd te hebben in de rosige verschietsen van den nieuwen dag, gewapend met een der emblemata zijner natie, de pijp, af in den „Peak Tramway”, waarvan eens een dichter gezegd heeft, dat hij: „Stands on its tail and waves its feet in the mist,” om een deel te betalen aan den tol der zakelijke nuchterheid, welke nu eenmaal de vloek is van elk aardsch paradijs.

Doch toen de niets kwaad vermoedende zoon van Albion op een goeden morgen uit zijn hoogere sferen naar zijn zakenkwartier afdaalde, bemerkte hij, tot zijn stomme verbazing, een exodus van circa 60.000 Chineesche kooplieden en employe's uit zijn paradijs naar de meer aardsche regionen van Canton. En, sceptisch man als de Brit is, deponeerde hij zijn pijp voor zich op tafel, kruiste de armen en bepeinsde of hij dit nieuwe politieke vraagstuk moest bezien door 't prisma der machts-, dan wel door dat der rechtsidee.

Voor het eerste was het te laat.

Voor het tweede... idem.
Wat restte?

Eensklaps werd den Brit veel duidelijk, wat voor hem al die jaren een geheim gebleven was. En voor het eerst begreep hij ten volle, dat men niet ongestraft de vlag van 't „Right or wrong” plant in 't land van zijn buurman. Hij had zijn tenten opgeslagen in het zenuwcentrum van het Chineesche zakenleven en vergeten, dat hij behalve economische ook psychische verplichtingen had. Had hij destijds wat meer aandacht gewijd aan datgene, waarnaar het kleine koloniseerende Holland steeds 't oor te luisteren gelegd had, ongetwijfeld had hij dan te rechter tijd de formule gevonden, waardoor op soepele wijze de frictie, ontstaan uit de botsing van cerebrale en gevoelsargumenten, welke in het Oosten dikwijls tot zoo delicate situaties aanleiding geeft, in de juiste bedding kon worden geleid.

In zijn overpeinzingen plaatste de nuchtere zoon van Albion Jong China tegen het décor van zijn historischen achtergrond en constateerde verbluffende feiten, feiten en cijfers, die beteekenis kregen in het kader der naoorlogsche gewijzigde wereldconstellatie. Jong China had den weg der vijandige gezindheid tegenover al wat „modern” heette, verlaten.

De Chinees van heden was niet meer de mier van tien jaar geleden. De koloniale wisselwerking was begonnen haar vruchten af te werpen. De handelsdialen van Jong-China hadden perspectief gekregen. Het was begonnen te denken in groote lijnen. De Chinees eindelijk had den sleutel in handen gekregen tot de psychologie van den Westerschen groothandel. Hij begon mondig te worden voor de tafel der consumenten van de wereldproductie en eischte zijn aandeel op. Weliswaar bestond er ook nog zooiets als een China van Lao-tse en Confucius, maar sinds den dag, dat de Chineezzen begonnen waren het land van elkaar te „redden” en het 't slagveld geworden was, waarop „Traditie”, „Wijsheid”, en „Vooruitgang”

HONGKONG. De Chineesche handelswijk.

HONGKONG. De Peak-trambaan.

elkaar op leven en dood bekampen, was de „Vooruitgang” als de meest geschikte uit dien gruwelijken strijd te voorschijn getreden. Want wie in het Hongkong van 1926 rondwandelde, die tastte vergeefs naar heel veel dingen, die in het Hongkong van 1916 nog zooiets als een levenscode uitmaakten. En de Brit kwam tot de min of meer verrassende ontdekking, dat tien jaren een ademspauze kunnen uitmaken in een menschenleven, maar een mijlpaal beteekenen kunnen in de historie van een land.